

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ ในหมู่บ้านต้นแบบ ตำบลเมือง อำเภอทรายรักษา จังหวัดศรีสัชนาลัย

วันมงคล พยุงวงศ์, ส.บ.¹, สุรเดช สำราญจิตต์, ป.ร.ด.²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา แบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive study) มีวัตถุประสงค์เพื่อปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับในหมู่บ้านต้นแบบ ตำบลเมือง อำเภอทรายรักษา จังหวัดศรีสัชนาลัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 171 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาค่าความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.10 อายุ 45-59 ปี ร้อยละ 39.82 อายุเฉลี่ย 49.38 ± 15.39 ปี การศึกษาสูงสุดระดับป्रบกนศึกษา ร้อยละ 47.40 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 46.86 และมีรายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 62.00 มีคะแนนแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 87.75 (4.32 ± 0.49 คะแนน) การรับรู้ความรุนแรงของโรค อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 86.54 (4.40 ± 0.53 คะแนน) พฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ อยู่ในระดับสูง ร้อยละ 74.73 (4.28 ± 0.55 คะแนน) และพบว่าแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคพยาธิใบไม้ตับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($r = 0.793^{**}$) โดยเฉพาะด้านการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันโรค ($r = 0.795^{**}$) การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรค ($r = 0.675^{**}$) การรับรู้ความรุนแรงของโรค ($r = 0.665^{**}$) และการรับรู้โอกาสเสี่ยงในการเกิดโรค ($r = 0.581^{**}$) ตามลำดับ ดังนั้น หน่วยงานด้านสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาการรับรู้ของประชาชนตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของโรค พฤติกรรมเสี่ยง และแนวทางป้องกันที่เข้าใจง่าย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนในการปรับเปลี่ยนค่านิยมด้านการบริโภคอาหาร เพิ่มศักยภาพแกนนำสุขภาพในชุมชน

คำสำคัญ: แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ, พฤติกรรมการป้องกันโรค, พยาธิใบไม้ตับ

¹ นักศึกษาสาขาวิชานามนุการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองดี บ้านหนองดี อำเภอทรายรักษา จังหวัดศรีสัชนาลัย E-mail: TARNARUX_tar@hotmail.com

**FACTORS ASSOCIATED WITH PREVENTIVE BEHAVIORS FOR LIVER FLUKE
DISEASE PREVENTION IN MODEL VILLAGES, MUEANG SUBDISTRICT,
KANTHARALAK DISTRICT, SISAKET PROVINCE.**

Wanmongkon Payungwong,B.P.H.¹ , Suradej Samranjit,Ph.D.²

Abstract

This study was a cross-sectional descriptive research aimed at investigating the factors associated with preventive behaviors against liver fluke infection among residents of model villages in Mueang Subdistrict, Kantharalak District, Sisaket Province. The sample comprised 171 individuals aged 15 years and above. Data were collected using a structured questionnaire and analyzed using descriptive statistics (frequency, percentage, mean, and standard deviation) and Pearson's correlation coefficient, with a significance level set at 0.05.

The findings showed that most participants were female (56.10%), aged 45–59 years (39.82%), with an average age of 49.38 ± 15.39 years. Nearly half had completed primary education (47.40%), worked in agriculture (46.86%), and had a monthly income below 5,000 baht (62.00%). Health belief scores were generally high (mean = 4.32 ± 0.49), with the highest score in perceived severity (mean = 4.40 ± 0.53). Preventive behaviors were also at a high level (mean = 4.28 ± 0.55). A strong positive correlation was observed between health belief model components and preventive behaviors ($r = 0.793^{**}$, $p < 0.01$), particularly in perceived barriers ($r = 0.795^{**}$), perceived benefits ($r = 0.675^{**}$), perceived severity ($r = 0.665^{**}$), and perceived susceptibility ($r = 0.581^{**}$). These findings highlight the critical role of strengthening community health beliefs in promoting sustainable preventive behaviors. Public health strategies should emphasize accessible educational activities, encourage family and community participation in behavior modification, and build the capacity of community health leaders to ensure long-term prevention of liver fluke infection.

Keywords: Health Belief Model, Preventive Behaviors, Liver Fluke Disease

¹ Public Health Officer, Professional level, Bannongdiangnoi Health Promoting Hospital, Kantharalak District, Sisaket Province.
E-mail: TARNARUX_tar@hotmail.com